

ISSN
2547-989X

Sinop Üniversitesi
Sosyal Bilimler Dergisi

Araştırma Makalesi

Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (2), 989-1010

Geliş Tarihi:30.03.2024 Kabul Tarihi:07.10.2024

Yayın: 2024 Yayın Tarihi: 30.11.2024

<https://doi.org/10.30561/sinopUSD.1461718>

<https://dergipark.org.tr/sinopUSD>

“GÜÇLENDİRİLMİŞ PARLAMENTER SİSTEM” ÖNERİSİNİN ULUSAL GAZETELERE YANSIMASI

İsmail DURSUNOĞLU*

Öz

Türkiye 2017 referandumunda kabul edilen ve bir yıl sonra fiili olarak hayata geçirilen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi (CHS) ile yeni bir siyasal zemine kavuşmuştur. Sadece basit bir hükümet sistemi değişikliği olarak görülmemesi gereken bu yenilik, aynı zamanda siyasal alanı da sistem tartışmaları çizgisine indirgemştir. Bu tartışmalar; demokrasi, kuvvetler ayrılığı, meclisin etkinliği, iktidarın kişiselleşmesi gibi argümanlar ışığında yapılmıştır. Ana muhalefet partisi Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) öncülüğünde, İYİ Parti, Saadet Partisi (SP), Demokrat Parti (DP), Gelecek Partisi (GP) ve Demokrasi ve Atılım Partisi (DEVA Partisi)'nden müteşekkil “Altılı Masa”nın birincil motivasyonu anti-demokratik olarak niteledikleri CHS'den yeniden parlamenter sisteme dönüştür. Bu kapsamda 28 Şubat 2022 tarihinde Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem (GPS) önerisini kamuoyu ile paylaşmışlardır.

Medya; yerel, ulusal ve uluslararası düzeydeki siyasal, toplumsal, ekonomik birçok gelişmenin kamuoyuna aktarılmasını sağlar. Medya kuruluşlarının kamuoyunu yansıtmak dışında, kamuoyu oluşturmak ve kamuoyunu yönlendirmek gibi işlevleri de bulunmaktadır. Medya, sahip olduğu bu güç nedeniyle siyasetle yakın ilişki içindedir. Medya, bütün bunlarla beraber siyasal alandan vatandaşa yönelik ileti sağlamaktadır. Bu çalışma, Altılı Masa tarafından açıklanan GPS önerisinin ulusal gazetelerde nasıl yer bulduğunu konu edinmektedir. Çalışmada Hürriyet, Milliyet, Sabah, Akşam, Sözcü, Cumhuriyet, Milli Gazete, Yeniçağ, Karar ve Yeni Şafak gazetelerinden oluşan toplam on gazete incelenmiştir. Çalışmanın amacı, incelenen gazeteler ışığında medyanın GPS önerisini kamuoyuna nasıl yansıttığını belirlemektir. Çalışmada Sözcü, Cumhuriyet, Milli Gazete, Yeniçağ ve Karar gazetelerinin diğer gazetelerin aksine GPS önerisine geniş yer verdiği ve sistem önerisini olumlayan bir yazı dili ortaya koydukları sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma, ilgili konu üzerinden siyaset ve medya ilişkisine yönelik bir değerlendirme yapmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem, Altılı Masa, Medya, Gazete

* Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, idursunoglu@bayburt.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9831-1119>

Reflection of the “Strengthened Parliamentary System” Proposal in National Newspapers

Abstract

Turkey gained new political ground with the Presidential Government System (CHS), which was accepted in the 2016 referendum and was implemented a year later. This innovation, which should not be seen as just a simple change in the government system, also reduced the political field to the line of system discussions. These discussions were made in the light of arguments such as democracy, separation of powers, effectiveness of the parliament, and personalization of power. The primary motivation of the Six Table, which consists of the Good Party, the Felicity Party, the Democratic Party, the Future Party, and the Democracy and Progress Party, under the leadership of the main opposition party, the Republican People's Party, is the return to the parliamentary system from the CHS, which they describe as anti-democratic. In this context, they shared the Strengthened Parliamentary System (GPS) proposal with the public on February 28, 2022.

The media ensures that many political, social and economic developments at local, national and international levels are conveyed to the public. In addition to reflecting public opinion, media organizations also have functions such as creating public opinion and directing public opinion. Media has a close relationship with politics due to the power it has. Along with all these, the media provides messages from the political sphere to the citizens. This study is about how the GPS proposal announced by Six Tables found coverage in national newspapers. A total of ten newspapers, including Hürriyet, Milliyet, Sabah, Akşam, Sözcü, Cumhuriyet, Milli Gazete, Yeniçağ, Karar and Yeni Şafak, were examined in the study. The aim of the study is to determine how the media reflects the GPS recommendation to the public in the light of the newspapers examined. In the study, it was concluded that Sözcü, Cumhuriyet, Milli Gazete, Yeniçağ and Karar newspapers, unlike other newspapers, gave wide coverage to the GPS proposal and presented a written language that affirmed the system proposal. The study aims to make an evaluation of the relationship between politics and media on the relevant subject.

Keywords: Strengthened Parliamentary System, Table of Six, Media, Newspaper

Giriş

Türk siyasal tarihinde hemen her dönem tartışılan başlıklardan biri de hükümet sistemi olmuştur. Yüzyılı aşkın parlamenter sistem tecrübesine sahip olmakla birlikte başkanlık sistemi tartışmaları 2017 referandumunu ve 2018 seçimleri ile nihayate ermiş, Türk tipi başkanlık modeli olarak takdim edilen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne (CHS) geçilmiştir. Ancak yeni sisteme geçildikten sonra bu kez muhalefet bloğu tarafından parlamenter sisteme dönüş arayışları başlamıştır. 2023 seçimlerini bunun için bir fırsat olarak değerlendiren CHP, İYİ Parti, SP, DP, GP ve DEVA Partisi'nden müteşekkil muhalefet bloğu

seçimlerden önce hazırlamış oldukları GPS önerisini kamuoyu ile paylaşmışlardır. Bu çalışma, ilgili sistem önerisinin ulusal medyada nasıl yankı bulduğunu incelemekte ve bu noktada ulusal gazeteler üzerinden siyaset-medya ilişkisine ışık tutmayı hedeflemektedir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde hükümet sistemleri ele alınmıştır. Kuvvetler birliğine ve kuvvetler ayrılığına haiz hükümet sistemleri özellikleri itibariyle incelenmiştir. İkinci bölümde GPS genel hatlarıyla değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde ise GPS'nin kamuoyuna açıklandığı günün sonrasında okuyucuyla buluşan on ulusal gazetenin ilk sayfası kapsamlı bir şekilde tahlil edilmiştir.

1. Hükümet Sistemleri

Devlet; yasama, yürütme, yargı erklerinden oluşan kurumsal bir yapıyı ihtiva ederken hükümet bu yapının bir parçası olan yürütme gücüne karşılık gelmektedir. Yürütme; yasamanın koymuş olduğu kuralları, yargının denetimine tabi şekilde hayata geçirmektedir. Hükümetin oluşma biçimi kuvvetler ayrılığı ilkesine göre belirlenmektedir. Kuvvetler ayrılığı, Montesquieu'nün siyasi literatüre kazandırdığı ve devlet erklerinin farklı güçler tarafından kullanılmasını ifade etmektedir. Bu kapsamda kuvvetler birliğine dayalı hükümet sistemleri ve kuvvetler ayrılığına dayalı hükümet sistemleri şeklinde ikili bir ayırım yapılmaktadır. Demokratik değerlerle bağdaşmayan nitelikte kuvvetler birliğine dayalı sistemler; monarşi, diktatörlük ve meclis hükümeti sistemi iken; kuvvetler ayrılığına dayalı sistemler; parlamenter sistem, yarı-başkanlık sistemi ve başkanlık sistemidir (Gözler, 2017: 76).

Tablo 1. Hükümet Sistemleri

Kuvvetler Birliği	Yürütmede Birleşme	Monarşi Diktatörlük
	Yasamada Birleşme	Meclis Hükümeti
Kuvvetler Ayrılığı	Sert	Başkanlık Sistemi
	Yumuşak	Parlamenter Sistem
		Yarı-Başkanlık Sistemi

Kaynak: Gözler 2017'den uyarlanmıştır.

Devlet organlarının oluşma biçimleri, görev ve yetkilerinin belirlenmesi, birbirleri ile ilişkilerinin düzenlenmesi neticesinde hükümet sistemleri sınıflandırılmaktadır (Hakyemez, 2011:6). Erdoğan'a (2021) göre hükümet sistemleri, gerek yasama ve yürütmenin yapısı gerekse bu organlar arasındaki ilişkilerin düzeniyle ilgili siyasi tercihlerdir. Hükümet sistemlerinin sınıflandırmasında temel ölçüt yasama ve yürütme erkleri arasındaki ilişkidir. Kural olarak demokratik nitelikteki tüm hükümet sistemlerinde bağımsız hüviyete sahip yargı değerlendirme sürecinin dışında tutulmaktadır (Boyalı, 2021:117). Yasama ve yürütme erkinin yürütmenin uhdesine bırakılması veya meclis hükümeti sisteminde olduğu gibi yasamanın yürütme gücünü de kullanması kuvvetler birliğine dayanan bir anlayışı tesis etmektedir. Kuvvetler ayrılığına dayalı sistemler ise yasama ve yürütme arasındaki ilişkinin keskin ve sert bir ayrımı yansıttığı başkanlık sistemi, iki erk arasında yumuşak ve dengeli bir ilişkinin devam ettiği parlamenter sistem ve her iki hükümet sisteminin bir takım özelliklerini benimseyen yarı-başkanlık sistemidir (Kahraman, 2012: 433).

Kuvvetler birliğine dayanan mutlak monarşi, yasama ve yürütme gücü hükümdarın şahsında birleşmiş ve meşruiyeti gelenek olan bir yönetim anlayışıdır. Yani kanunu koyan da uygulayan da ve çoğu kez yaşanan anlaşmazlıkları çözüme kavuşturan da hükümdarın kendisidir. Hükümdarın otoritesini sınırlandırmak amacıyla yasama gücünü kullanacak olan bir parlamentonun hayata geçirildiği sistem ise meşruti monarşidir. Mutlak monarşiyle benzer durum, örneğine az rastlanır olmakla birlikte diktatörlük için de geçerlidir. Ancak diktatörlük, monarşiden farklı olarak meşru zeminden yoksun nitelikte, salt güce ve korkuya dayanmaktadır. Dolayısıyla halkın rızası olmadığı için diktatörlükler er ya da geç yıkılmaya mahkumdur. Meclis hükümeti sistemi devlet erklerinin parlamento bünyesinde tecelli ve temsil edildiği hükümet sistemi modelidir. Egemenliğin tek ve bölünmez olduğu gerçekliğiyle hareket eden siyasal düşünürler, halkın temsil gücünü yansıtan meclisin, devletin erklerinin görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiği konusunda fikir birliğine varmıştır. Bu anlayışa göre meclis;

yasama, yürütme, yargı ve diğer tüm alanlarda milli iradeyi açıklamaya alternatifsiz bir şekilde yetkilidir (Teziç, 2004: 402). Meclis hükümeti sisteminde doğal olarak başbakan, devlet başkanı gibi siyasi mevkiler bulunmamakta, meclis başkanı üzerinden ilgili yetkiler yürütülmektedir. Meclis içinden belirlenen ve yürütme görevini ifa etmesi beklenen icra vekilleri yasamanın mutlak kontrolü altında ve ona karşı sorumlu niteliktedir.

Kuvvetler ayrılığı demokratik sistemin en önemli unsurlarından biridir (Albert, 2010: 207) Devlet erkleri arasında kuvvetler ayrılığının yumuşak nitelikte olduğu bir başka ifade ile yasama ve yürütme arasındaki ilişkinin başkanlık sistemine nazaran daha fazla ve görünür olduğu hükümet sistemi parlamenter sistemdir. Fendoğlu (2010) parlamenter sistemi, kuvvetlerin yumuşak ayrımına dayanan temsili bir rejim olarak tanımlamaktadır. Tunçkaşık (2017) parlamenter sistemi açıklarken iki hususa dikkat çekmektedir: hükümetin parlamentodan çıkması ve hükümetin parlamentoya hesap vermesi. Lijphart’a (1984) göre parlamenter sistem, yürütmenin yasamadan kaynaklandığı ve ona karşı sorumlu olduğu rejimin adıdır. Bu sistemde yürütme, devlet başkanı ve bakanlar kurulu şeklinde düalist yapıdadır. Hükümetin başında başbakan bulunmakta, devlet başkanının görev, yetki ve sorumluluğu sınırlı şekilde tanımlanmaktadır. Esen’e (2022) göre parlamenter sistem, başbakan ve diğer bakanlardan oluşan hükümetin, ulusal egemenliği temsil eden yasama organı tarafından atandığı ve ona karşı sorumlu olduğu yönetim biçimidir. Kuzu’ya (2011) göre parlamenter sistemin temel özellikleri arasında yürütmenin yasamaya karşı sorumlu olması, yürütmenin yasamayı fesih hakkı, devlet başkanının sorumluluğunun olmaması, yasama ve yürütme arasındaki işbirliği ve yürütmenin çift başlı olması gibi nitelikler vardır.

Başkanlık sisteminde sert kuvvetler ayrılığı söz konusudur (Gözübüyük, 1999: 34). Hem yasamanın hem yürütmenin halk tarafından belirlendiği bu sistemde yasama ve yürütme arasında karşılıklı fesih yasağı söz konusu olmakla birlikte yasama ve yürütme arasındaki güç dengesi yürütme lehinedir. Yürütmenin tek başlı olduğu ve devlet başkanı tarafından kullanıldığı başkanlık sisteminde doğal olarak

devlet başkanının siyasi sorumluluğu bulunmaktadır. Devlet başkanı ve atamış olduğu bakanlar ile yasama arasındaki ilişki parlamenter sistemle kıyaslandığında daha düşük düzeydedir. Sartori'ye göre (1994) başkanlık sisteminin üç temel özelliği bulunmaktadır; devlet başkanının doğrudan halk tarafından seçilmesi, yürütmenin yasama tarafından belirlenmemesi, başkanın yürütme erkini kullanması (Aktaran Tosun, Tosun, 2019: 56; Yaman, 2014: 86). Bir diğer hükümet modeli olarak yarı-başkanlık sistemi ise bazı özelliklerini parlamenter sistemden bazı özelliklerini başkanlık sisteminden almış karma bir yönetim anlayışı ortaya koymaktadır. Sistemin en önemli özelliği bir kısım yetkileri uhdesinde barındıran ve halk tarafından seçilen devlet başkanının yanı sıra yine önemli yetkilere sahip ve yasama tarafından belirlenen bakanlar kurulunun bulunduğu çift başlı yürütmeye sahip olmasıdır (Yazıcı 2002: 91).

2. Bir Hükümet Sistemi Önerisi Olarak Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem (GPS)

Altılı Masa, 28 Şubat 2022 tarihinde GPS mutabakat metnini kamuoyu ile paylaşmışlardır. Mutabakat metni kitapçığının kapağında TBMM resmi yer almakta bu resmin hemen üzerinden Türk bayrağı logosu bulunmaktadır. Kapağı ortalayacak biçimde kırmızı yazıyla başlık, hemen altında tarih ve en altta ise alfabetik sıraya göre siyasal parti logoları bulunmaktadır. İç kapakta bir kez daha TBMM'ye yer verilerek hemen altında Atatürk imzalı "*Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir*" sözü ifade edilmiştir (GPS, 2022).

GPS, önsözden sonra iki başlık üzerinden kaleme alınmıştır. Bu başlıklardan birincisi, "CHS'ne Nasıl Bir Ortamda Geçildi?", "CHS Neden Yanlış?", "Yeni Bir Sistem Öneriyoruz" ve "Neden GPS" alt başlıklarından oluşan "Giriş" kısmıdır. İkinci başlık ise "GPS'nin Temel Esasları"dır. Bu başlık altında "Devletin Temel Organlarının Güçlendirilmesi" ve "Demokratik Hukuk Devletinin Güçlendirilmesi" şeklinde iki alt başlık bulunmaktadır. Devletin Temel Organlarının Güçlendirilmesi kısmında "Etkili ve Katılımcı Yasama", "İstikrarlı ve Hesap Verebilir Yürütme", "Bağımsız ve Tarafsız Yargı" hususları ele alınırken; Demokratik Hukuk Devletinin

Güçlendirilmesi kısmında “Temel Hak ve Özgürlükler”, “Kamu Yönetimi” ve “Siyasi Etik Kanunu” konuları bulunmaktadır (GPS, 2022).

CHS'nin yoğun şekilde eleştirildiği güçlendirilmiş parlamenter sistem önerisinde yeni sistemin kişiselliğe ve otoriterliğe yol açtığı, cumhurbaşkanının tarafsızlığını yitirdiği, atamalarda liyakatin kaybolduğu, kamu bürokrasisinin etkisizleştirildiği, yargının bağımsızlık ve tarafsızlığını yitirdiği tespitlerine yer verilmiştir. Demokratik değerleri yüceltmek ve yükseltmek hedefiyle bir araya gelen Altılı Masa'nın önerdiği güçlendirilmiş parlamenter sistemin, *yasamanın yürütmeyi etkin şekilde denetlediği ve millet iradesinin en yüksek oranda temsil edildiği, hükümet istikrarının sağlandığı ve yürütmenin yasama önünde hesap verdiği, yargının tam anlamıyla tarafsız ve bağımsız olduğu, kuvvetler ayrılığının güçlü bir şekilde tesis edildiği bir sistem olduğu* ifade edilmiştir. Bu sistemle, kamu yönetiminde eşitlik, tarafsızlık ve liyakatin tesis edileceği, yolsuzlukla etkin şekilde mücadele yapılacağı, düzenleyici ve denetleyici kurumların güçlendirileceği, adil, tarafsız, şeffaf ve denetlenebilir bir kamu yönetiminin hayata geçirileceği vurgulanmıştır (GPS, 2022)

Güçlendirilmiş parlamenter sistem önerisinin merkezinde yasama yer almaktadır. Sistem önerisinde bütçe hakkının meclise iade edileceği, seçim barajının %3'e düşürüleceği, siyasi parti ve seçim mevzuatının demokratikleştirileceği, bakanlar kuruluna tanınan KHK yetkisinin daraltılacağı, cumhurbaşkanının veto yetkisinin yumuşatılacağı, kanun yapım sürecinde sivil toplum, meslek kuruluşları ve uzmanlarla iletişim halinde olunacağı vaat edilmiştir. Yürütme açısından ise cumhurbaşkanının yedi yıllığına ve bir dönem seçileceği, tarafsızlığının sağlanacağı, yürütmenin icra gücünün başbakan ve bakanlar kurulunda olacağı, siyasi istikrar sağlamak amacıyla gensoru ile yapıcı güvensizlik oyununun birleştirileceği ve böylelikle yeni hükümet kurulana kadar eski hükümetin görevine devam edeceği, OHAL yetkisinin cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan bakanlar kuruluna verileceği belirtilmiştir. Yargı açısından ise hakimlik teminatının güçlendirilmesi, Hakimler Savcılar Kurulu (HSK)'nin hakimler kurulu ve savcılar kurulu şeklinde

ayrılması, hakimler kurulunda adalet bakanı ve müsteşarının yer almaması, Anayasa Mahkemesi (AYM) üye seçiminin yeniden düzenlenmesi, Yüksek Seçim Kurulu (YSK) ve Sayıştay'ın yüksek mahkeme olarak tanımlanması gibi hususlara yer verilmiştir (GPS, 2022).

GPS kavramı esas itibarıyla hükümet sistemleri açısından siyaset bilimi ve anayasa hukuku literatüründe kullanılan bir kavram değildir. Daha çok 2017 Anayasa değişikliği sonrası geçilen “*Türk tipi başkanlık*” modeline duyulan hoşnutsuzluk ve tepkiyi ifade eden GPS, bu yönüyle eski parlamenter sistemden farklı olduğu çağrışımı yapmaktadır. Böylelikle sistem değişikliği ile milletin hafızasında birçok olumsuz hususu barındıran eski parlamenter sisteme dönüşmeyeceği vurgulanmaktadır (Erdem, 2023, 16).

Tablo2. Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem- Parlamenter Sistem Karşılaştırması

	GPS	PS
Cumhurbaşkanının seçilmesi	?	Meclis
Cumhurbaşkanının veto yetkisi	Yumuşak	Sert
Yapıcı güvensizlik oyu	Var	Yok

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

6'lı Masa olarak formüle edilen muhalefet bloğu GPS önerisinde Türkiye'de yaşanan hemen hemen tüm sorunların müsebbibi olarak tek kişinin keyfi yönetimi olarak tanımladıkları CHS'yi görmüşlerdir. Güner (2022) yeni hükümet sistemi ile yaşanan krizleri esasen demokrasiden uzaklaşmanın bir sonucu olarak yorumlamıştır. Güçler ayrılığı ve denge denetiminin olmadığı bir hükümet sisteminin krizlere gebe olduğunu ifade ederek mevcut hükümet sistemini eleştirmiş ve GPS'ye geçişin gerekçelerini sıralamıştır.

Laleoğlu (2022) GPS önerisinin muhalif cenah tarafından parlamenter sistemin rasyonelleştirilmiş hali şeklinde takdim edildiğini belirtmiştir. Ancak sistem önerisini rasyonelleştirilmiş parlamenterizm¹ özelinde tartışanları tezatlığa

¹ Rasyonelleştirilmiş Palamenterizm; esas itibarıyla yürütmeyi yasama karşısında güçlendirmeyi, hükümetlere istikrar ve etkinlik kazandırmayı hedeflemektedir (Erdoğan, 2022: 358).

düşmekle itham etmiştir. Çünkü GPS önerisi, yasamayı güçlendirme iddiası ile ortaya çıkmıştır. Yine de GPS önerisi, yapıcı güvensizlik oyu ile yürütmeyi güçlendirmeyi hedeflediğinden dolayı rasyonelleştirme çabasını içermektedir.

Çolak ve Küçükyılmaz (2022), GPS'nin hem klasik parlamenter sistem hem rasyonelleştirilmiş parlamenter sistemden izler taşıdığını ifade etmektedir. Bütçe yetkisinin TBMM'de olması, gensoru, yazılı soru önergesi, cumhurbaşkanının görev süresi, sembolik cumhurbaşkanlığı, cumhurbaşkanının tarfsızlığı, klasik parlamenter sistemin özellikleri arasındayken; hükümetin kurulmasında basit çoğunluğun düşürülmesinde ise TBMM üye tamsayısının salt çoğunluğunun aranması, bakanlar kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisinin verilmesi, hükümete istikrar kazandırmak için gensoru ile yapıcı güvensizlik oyununun birleştirilmesi gibi hususlar da rasyonelleştirilmiş parlamenter sistemin niteliklerini içermektedir.

GPS kamuoyunda olumlu ve olumsuz yönleriyle tartışılmıştır. Sistem taraftarları, önerilen sistemin yasamayı güçlendirdiği, yürütmenin hesap verebilirliğini artırdığını, yargının tarfsız ve bağımsızlığını artırdığını, temel hak ve hürriyetleri güvence altına alarak kamu yönetiminde etkinliği artıracak adımları sağladığını ön plana çıkarırken, GPS önerisini başarısız ve yetersiz bulanlar, eski sistemin makyajlanmış hali, siyasi istikrarsızlığa ve zayıf hükümetlere neden olacak bir sistem önerisi, Cumhurbaşkanını kimin seçeceği konusunda muğlaklık, hükümet sistemiyle ilgili olmayan konulara yer verilmesi gibi eleştirileri sıralamıştır.

3. Ulusal Gazeteler Perspektifinden Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem (GPS)

Geleneksel medya araçlarından biri olan gazeteler, kamuoyunu ilgilendiren konularda, yerel bölgesel, ulusal ve uluslararası nitelikte siyaset, toplum, ekonomi, sanat, spor ve daha birçok konuda okuyucularına bilgi ve haber sağlamaktadır. Gazete manşetleri aynı zamanda ülkenin gündemini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, GPS önerisinin gazetelere nasıl yansıdığını incelemek açısından önerinin açıklandığı günün ertesindeki 1 Mart 2022 tarihli toplam on gazete incelenmiştir.

İlk olarak Hürriyet Gazetesi'ne bakıldığında, GPS haberinin gazetenin sol alt köşesine doğru altı siyasi liderin ayakta olduğu bir fotoğraf kullanılarak ve “‘Güçlü’ Parlamenter Sistemi Açıkladılar” başlığıyla verildiği görülmektedir. Haberde “‘Altı muhalefet partisi lideri dün bir araya gelip 48 sayfalık ‘Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem’ metnini imzaladı. İşte bazı başlıklar. Cumhurbaşkanı 7 yıl seçilecek. Şeffaf ve hesap veren bir sistem olacak. Siyasi Etik Kanunu çıkarılacak. Seçim barajı yüzde 3’e inecek. Tarafsız cumhurbaşkanı 7 yıllığına bir kez seçilecek ve görevi bitince siyaset yapmayacak. Hükümet Meclis’e karşı sorumlu olacak. HSK, YÖK gibi bazı kurumlar kaldırılacak.” ifadeleri yer almıştır. Gazetenin ilk sayfasında genel perspektiften bakıldığında GPS haberinin Rusya-Ukrayna savaşının gölgesinde kaldığı dikkat çekmektedir (Hürriyet Gazetesi, 2022)

Şekil 1. Hürriyet ve Milliyet Gazeteleri

1 Mart 2022 tarihli Milliyet Gazetesi Rusya-Ukrayna savaşına dikkat çeken “Nükleer Kuşatma” manşetiyle okuyucuların karşısına çıkarken; GPS haberi sayfanın sağ alt köşesinde çok küçük bir alanı kapsayacak biçimde yer almıştır. Burada “6 lider mutabakat metnini imzaladı” başlığı ve hemen akabinde “CHP lideri Kılıçdaroğlu, İYİ Parti lideri Akşener, SP lideri Karamollaoğlu, Demokrat Parti lideri Uysal, Gelecek Partisi lideri Davutoğlu, Demokrasi ve Atılım Partisi lideri Babacan “Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem” mutabakat metnini imzaladı. 48

sayfalık metinde seçim barajı yüzde 3’e düşürülmesi öngörülüyor” ifadeleri bulunmaktadır. Milliyet Gazetesi’nin GPS haberini çok fazla dikkate almadığı, meseleyi Rusya-Ukrayna savaşı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Montrö çıkışı ve Elektrikte KDV indirimi müjdesinin gerisinde değerlendirdiği sonucu çıkarılmıştır (Milliyet Gazetesi, 2022)

Sabah Gazetesi, GPS 1. sayfada haberleştirmemiş bunun yerine gazetenin en altında küçük kırmızı bir kutucuk içinde “Siyasi karmaşa imzası” başlıklı Okan Müderrisoğlu tarafından yazılan yazının 5. sayfada olduğu bilgisine yer vermiştir. Bu yönlendirme, “Altı benzemez parti dün 48 sayfalık mutabakat metnine imza attı. Bu özetler siyasi karmaşa demek. “Güçlendirilmiş belirsizlik” veya “güçlendirilmiş pazarlık” modeli olduğu çok açık” şeklinde kısa bir açıklama ile yapılmıştır. İlk sayfaya bir bütün olarak bakıldığında “elektrik faturaları yüzde 14 azalacak” manşetinin ön plana çıkarıldığı bu haberin Erdoğan’ın fotoğrafıyla birlikte verildiği hemen aşağıda yine Rusya-Ukrayna savaşına dair haberlere yer verildiği görülmektedir. Kısacası, GPS haberi Sabah Gazetesi tarafından neredeyse görmezden gelinmiştir (Sabah Gazetesi, 2022).

Şekil 2. Sabah ve Akşam Gazeteleri

Akşam Gazetesi 1 Mart 2022 tarihinde okuyucuların karşısına “Avrupalı Irkçılık” manşetiyle çıkarken ilk sayfasında Rusya-Ukrayna savaşına dikkat çeken “Müzakere Sonrası Bombardıman” haberine ve Erdoğan’ın fotoğrafını da kullanmak

kaydıyla Cumhurbaşkanı'nın "*Montrö'nün verdiği yetkiyi kullanacağız*" sözüne yer vermiştir. GPS haberi, Akşam Gazetesi'nin ilk sayfasında hiçbir şekilde yer almamıştır. Bu durum, Türkiye'de iç siyaseti ilgilendiren önemli bir meselenin göz ardı edilmesi noktasında tartışılmalıdır. Bu tartışma, demokrasiler açısından oldukça önemli kabul edilen özgür ve tarafsız medya çizgisinde yürütülmelidir (Akşam Gazetesi, 2022)

Sözcü Gazetesi "*Türkiye'nin ve dünyanın gözü dün bu üç zirvedeydi...Kader Masaları*" manşeti ile okuyucusunun karşısına çıkarken, altı siyasal parti liderinin oturduğu masayı fotoğraflayarak GPS'yi haberleştirdiği en üstteki masayı "*1.Sistemden Kurtulma Masası*" şeklinde değerlendirmiştir. Gazete, bu haberin hemen altında Cumhurbaşkanlığı Kabinesi'nin olduğu masayı "*2.Fahiş Zamları Azaltma Masası*" ve en altta Rusya-Ukrayna heyetlerinin görüştükları masayı ise "*3.İşgalden Kurtulma Masası*" şeklinde haberleştirmiştir. 1.Sistemden Kurtulma Masası başlığı altında şu ifadeler yer almıştır: "*6 muhalefet partisi "Yarının Türkiye için" Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem'i açıkladı CHP ve İYİ Parti önderliğindeki 6 muhalefet partisi AKP'nin getirdiği Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nden Parlamenter Sistem'e dönüş için aylardır yaptıkları çalışmaya dün noktayı koydu. 6 partinin lideri Ankara'da 48 sayfalık ortak metne imza attı. Mutabakatta yasama, yürütme ve yargıda neler yapılacağı anlatıldı. "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ni sona erdirirken geçmişe dönmüyor, özgürlükçü ve çoğulcu yeni bir sisteme geçiyoruz" denildi.*" Genel itibariyle değerlendirildiğinde gazetenin ilgili konuyu geniş kapsamlı şekilde ele aldığı görülmektedir (Sözcü Gazetesi, 2022).

Şekil 3. Sözcü ve Cumhuriyet Gazeteleri

Cumhuriyet Gazetesi, GPS önerisini “*Yarının Türkiye'si için*” manşetiyle okuyucusuna duyurmuştur. Manşetin hemen üzerinde “*Altı muhalefet partisi güçlendirilmiş parlamenter sistem çalışmasını kamuoyuna duyurdu*” ifadesi yer alırken haberde “*Alkışlarla İmzalandı*”, “*Bilkent Deklarasyonu*” ve “*Denge Korundu*” şeklinde alt başlıklar sıralanmıştır. Alkışlarla imzalandı başlığı altında siyasi partilerin ve liderlerin isimleri sıralanırken bu kişilerin metni imzaladığı belirtilmiştir. Haberde ayrıca “*Güçlendirilmiş parlamenter sistem çalışması için bir araya gelen CHP, İYİ Parti, SP, GP, DP ve DEVA Partisi, hazırladıkları Bilkent deklarasyonunu açıkladı. Ankara Bilkent Otel’deki buluşmada “Yarının Türkiye'si” vurgusu yapıldı. Toplantıya sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere engelli dernekleri, akademisyenler, kanaat önderleri, barolar ve parti üyeleri katıldı. Salonunda parti logolarına yer verilmedi, liderler parti adlarının alfabetik sırasına göre masada yer aldı*” ifadeleri kamuoyu ile paylaşılmıştır. Gazetenin, GPS önerisine dikkat kesildiği ve okuyucusuna bu noktada bir yönlendirme yaptığı görülmektedir (Cumhuriyet Gazetesi, 2022).

Milli Gazete, GPS haberini liderlerin masada yer aldıkları fotoğrafı kullanarak “*Güçlü Meclis Güçlü Türkiye*” başlığıyla manşetten vermiştir. Gazetede “*Altı siyasi partinin bir araya gelerek hazırladığı “Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem” manifestosu Ankara Bilkent Otel’de düzenlenen tarihi zirvede kamuoyu ile*

paylaşıldı. Altı partinin aylardır üzerinde çalıştığı “Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem” mutabakat metni, genel başkanların katılımıyla Ankara’da düzenlenen muhteşem bir programda kamuoyu ile paylaşıldı. “Yarının Türkiye’si için” temasıyla düzenlenen programda “Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem” mutabakat metni 6 bölüm şeklinde partilerin genel başkan yardımcılarının tarafından açıklandı. Metnin açıklanmasından sonra 6 genel başkan sahneye çıkarak, mutabakat metninin imza altına aldı ve Türkiye’nin özlediği tarihi bir fotoğraf verdi” ifadeleri yer almıştır. Gazete ilk sayfasını tamamen bu habere ayırırken mutabakat metninde öne çıkan başlıkları şu şekilde sıralamıştır: “Meclisin denetim yetkisini güçlendireceğiz. Temsil gücünü artırmak, temsilde adaleti ve çoğulcu demokrasiyi sağlamak amacıyla seçim barajını yüzde 3’e düşüreceğiz. Yüzde 1 oy alan siyasi partiler Hazine yardımından faydalanmaya hak kazanacak. Cumhurbaşkanı’nın görev süresi yedi yıl olacak ve bir defa seçilecek. Partisiyle ilişkisi kesilecek. Hakimler ve Savcılar Kurulu’nu kaldırarak, Hakimler Kurulu ve Savcılar Kurulu şeklinde iki farklı kurul oluşturacağız. Anayasa Mahkemesi’nin üyelerinin en az dörtte üçünün hukukçu olmasını zorunlu tutacağız. Sayıştay’ı Anayasa’da bir yüksek mahkeme olarak düzenleyeceğiz. TRT’yi ve Anadolu Ajansı’nı bağımsızlık ve tarafsızlık esaslarına göre yeniden yapılandıracağız. Medya sahipliği ve finansmanını şeffaf hale getirecek, medyada tekelleşmeyi ve kartelleşmeyi önlemek amacıyla yasal ve yapısal tedbirler alacağız. Refahın adil bölüşümünü sağlayarak, sosyal hakları ve devlet yardımlarını, insan onuruna yaraşır bir şekilde ve hak temelli bir yükümlülük olarak güçlendireceğiz. Mülakat uygulamasına son vererek, yazılı sınav sorularını esas alacağız. Yolsuzlukla ilgili mevzuatı, Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu’nun tavsiye kararları ile tam uyumlu hale getireceğiz. Kamu İhale Kanunu’nu yenileyerek, ihale mevzuatını tek kanunda düzenleyeceğiz.” Gazetenin, sistem değişikliği önerisinde yer alan önemli hususları güçlü bir şekilde okuyucusuna aktardığı dikkat çekmektedir (Milli Gazete, 2022).

Şekil 4. Milli Gazete ve Yeniçağ Gazeteleri

Yeniçağ Gazetesi, GPS haberini “Türkiye için 6 tarihi imza” başlığıyla manşetten vermiş, haberde siyasi liderlerin masada yan yana oldukları fotoğrafı kullanmıştır. “6 muhalefet partisi ‘tek adam rejimi’ne dönüşen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nden Güçlendirilmiş Parlamenter Sisteme geçişin yolunu açacak yol haritasının imzasını attı” şeklinde bir bilgilendirme yapılan haberde “28 Madde 48 Sayfalık Metin” Özgürlüklerin Önü Açılıyor” ve “Seçim Barajı Yüzde 3’e Düşüyor” şeklinde alt başlıklar kullanılmıştır. Bu başlıkların altında ise “CHP lideri Kılıçdaroğlu, İYİ Parti lideri Akşener, DEVA Partisi lideri Babacan, Gelecek Partisi lideri Davutoğlu, SP lideri Karamollaoğlu ve Demokrat Parti Lideri Uysal, 23 madde ve 48 sayfadan oluşan Türkiye’nin geleceğini yeniden şekillendirecek Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem Metni’ni imzaladı. Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem yasama organının etkili ve katılımcı olduğu, yürütmede hesap verebilirlik ve istikrarın sağlandığı, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının tesis edildiği, temel hak ve özgürlüklerin herkes için güvence altına alındığı, düşüncelerin özgürce ifade edildiği sistem olarak tasarlanıyor. Yeni yönetim modeli ile beraber Türkiye’nin kuvvetler ayrılığına dayalı yeni bir sisteme geçmesi amaçlanıyor. Yeni sistemle seçim barajı yüzde 3’e düşürülecek, yurt dışında yaşayan vatandaşlar için yeni bir seçim bölgesi oluşturulacak, Cumhurbaşkanının tarafsızlığının sağlanması ve partisiyle ilişkisinin kesilmesi sağlanacak” ifadeleri sıralanmıştır. Gazetenin, GPS

önerisinin olumlu noktalarını öne çıkardığı ve mevcut sistemi eleştiren bir haber diliyle baskıya gittiği görülmektedir (Yeniçağ Gazetesi, 2022).

Karar Gazetesi, GPS haberini sürmanşetten siyasi liderlerin masadaki fotoğrafını ve “Demokrasi İmzası” başlığını kullanarak vermiştir. Haberde “Ortak Hedefler Zapt Altında” “Altı Parti’nin İlkelerinde Vardığı Mutabakat ve Yol Haritası”, “Şeffaflık ve Liyakat Gözetilecek Siyasi Etik Kanunu Çıkacak” ve “İşte Öne Çıkan Başlıklar” şeklinde alt başlıklar kullanılmıştır. Gazete haberi okuyucularına “Altı partinin iş birliği görüşmeleri Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem’e geçişin çerçevesini çizen metni liderlerin imzalamasıyla ortak yol haritasına dönüştü. Seçim sonrasındaki sürece de projeksiyon tutan mutabakatta ‘daha çok özgürlük, daha güçlü hukuk ve demokrasi’ vurgusu yapıldı. Liderlerin ‘ilkeler temelinde ittifak’ mesajları temel başlıklardaki uzlaşmayla karşılık buldu” ifadeleri ile duyurmuştur. Gazete’de ayrıca konuyla ilgili şu ifadelere yer verilmiştir: “48 sayfalık Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem Mutabakat Metni, 6 muhalefet lideri tarafından imzalandı. Genel başkanlar Bilkent Otel’in Sakarya Salonu’na birlikte ve yan yana girdi. Programa, iş dünyası ve baroların aralarında bulunduğu 700 sivil toplum örgütü temsilcisi ve akademisyenler de katıldı. Muhalefet partilerinin uzun süredir yürüttüğü iş birliği görüşmeleri kapsamında liderlerin yuvarlak masa zirvesi sonrası üzerinde uzlaşılan mutabakat metni kamuoyuna duyuruldu. Türk siyasi tarihinde yeni bir aşama olarak değerlendirilen uzlaşmada ortak hedefler imza altına alındı. ‘Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem’ metninin detaylarını genel başkan yardımcıları anlattı. Konuşmaların başında ‘savaşa hayır’ mesajları verildi. Ortak metin ‘Yasama’, ‘Yürütme’, ‘Yargı’, ‘Temel Hak ve Özgürlükler’ ve ‘Kamu Yönetimi ve Siyasi Etik’ ana başlıklarından oluştu. Tüm başlıklarda demokrasinin ve özgürlüklerin güçlendirilmesine vurgu yapıldı. Şeffaflık ve liyakatin gözetileceği, Meclis’in denetim yetkisinin güçlendirileceği, hem yargının hem kurumların bağımsızlığının sağlanacağı kaydedildi. Ortak metin kapsamında siyasi etik kanununun çıkarılacağı da belirtildi. İşte öne çıkan başlıklar: Cumhurbaşkanı bir dönem için seçilecek. Seçim barajı yüzde 3’e düşürülecek. Oyu yüzde 1 olan parti

Hazine yardımı alacak. Partisiz Cumhurbaşkanı 7 yıl görev yapacak. Cumhurbaşkanı tek başına OHAL ilan edemeyecek. YÖK kaldırılacak. Mülakata son verilecek. AYM üyelerinin en az 4’te 3’ü hukukçu olacak. HSK ayrılacak. Çoklu baro bitirilecek. Meclis soruşturmalarında yeter sayısı düşürülecek. Kadına şiddette indirim yapılmayacak. İlkokuldan itibaren insan hakları dersi konulacak. Kamu İhale Kanunu yeniden düzenlenecek.” Gazetenin oldukça geniş çerçevede meseleyi ele aldığı bu okuyucuya sistem önerisi ile ilgili çok fazla bilgi sunma niyeti taşıdığı dikkat çekmektedir (Karar Gazetesi, 2022)

Şekil 5. Karar ve Yeni Şafak Gazeteleri

Yeni Şafak Gazetesi, GPS haberine sağ alt köşede çok küçük bir alanda yer vermiştir. Haber, “2007 öncesine dönüş” başlığıyla okuyucuya sunulmuştur. Haberde “12 Şubat’ta 6’lı yuvarlak masada görüşülen Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem modelinin “2007 öncesine dönüş”ten başka bir şey vademediği anlaşıldı. Dün açıklanan metinde bir dönem 7 yıl görev yapacak cumhurbaşkanının nasıl seçileceği ise belirsiz. Ortaklar, cumhurbaşkanının seçilme yöntemi üzerinde anlaşma sağlayamadı” ifadelerine yer verilmiştir. Yeni Şafak Gazetesi’nin ilgili mutabakat metninin olumsuz yönlerini ortaya çıkardığı dikkat çekerken haberin verilmiş biçiminde GPS’nin yeni bir sistem olmadığı vurgulanmak istemiştir (Yeni Şafak Gazetesi, 2022).

Sonuç

2017 referandumunu ve 2018 seçimleri ile cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçen Türkiye’de hükümet sistemi tartışmaları nihayete ermemiş, muhalefet parlamenter sisteme dönüş arayışları içine girmiştir. CHP öncülüğünde, İYİ Parti, SP, DP, GP ve DEVA Partisi’nden oluşan Altılı Masa kurulmuştur. Bir muhalefet bloğu olarak politika üreten masanın birinci gündem maddesi Türkiye’yi yeniden parlamenter sisteme kavuşturmak olmuştur. Bu hususta bazı noktalarda eski sistemden ayrılan GPS önerisi hazırlanmış ve kamuoyuna deklare edilmiştir.

28 Şubat 2022 tarihinde Altılı Masa tarafından kamuoyu ile paylaşılan GPS önerisi, ulusal gazetelerde haberleştirilmiştir. Kamuoyunu yansıtmaya misyonu bulunan gazetelerin habere atfettiği değer, haberleştirme dili bu çalışmada incelenmiştir. On gazetenin incelendiği çalışmada bağımsız olması gereken gazetelerin iktidar veya muhalefete yakınlık derecesine göre ilgili haberi sayfalarına taşıdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Cumhuriyet, Sözcü, Yeniçağ, Karar ve Milli Gazete’nin GPS önerisini manşetten okuyucuları ile paylaştığı, verdikleri haberde detaylı bir bilgi sundukları görülmektedir. Hürriyet, Milliyet, Sabah ve Yeni Şafak gazetelerinin ise GPS haberini, Ukrayna-Rusya savaşından, Cumhurbaşkanı’nın kabine sonrası açıkladığı müjdelere ve Cumhurbaşkanı’nın Montrö değerlendirmesinden sonra gördükleri, gazetelerin ilk sayfasında sağ alt köşede veya sol alt köşede, küçük bir bölümde ve birkaç cümle ile öneri metnini haberleştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Akşam Gazetesi’nin, Türkiye’de iç siyaseti etkileyen önemli bir gelişmeyi görmezden gelmesi ise medya bağımsızlığı açısından tartışmaya sunulmuştur. Sonuç itibarıyla GPS önerisinin farklı gazetelerde farklı biçimde ve düzeyde haberleştirildiği ortaya konulmuştur.

Yazarın Notu

Çalışma Abant 1.Uluslararası Bilimsel Araştırma Kongresinde (2022) tebliğ olarak sunulmuştur.

Kaynakça

- Akşam Gazetesi (2022). <https://www.gazeteoku.com/gazeteler/2022-03-01/aksam-gazetesi-manseti> Erişim Tarihi: 24.11.2022
- Albert, R. (2010). Presidential Values in Parliamentary Democracies. *International Journal of Constitutional Law: I-CON*, 8(2), 207-236.
- Boyalı, H. (2021). Türkiye’de Hükümet Sistemleri. (Ed. İsmail Dursunoğlu) içinde *Türkiye’de Demokrasi: Süreç Yapı ve Tartışmalar*. İstanbul: Efe Akademi Yayınevi
- Cumhuriyet Gazetesi (2022). <https://www.gazeteoku.com/gazeteler/2022-03-01/cumhuriyet-gazetesi-manseti> Erişim Tarihi: 24.11.2022
- Çolak, Ç. ve Küçükyılmaz Y. O. (2022). Muhalefet Bloğunun Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem Argümanı: Saf Parlamenter Model mi? Rasyonelleştirilmiş Parlamentarizmin Bir Versiyonu mu?. (Ed. Murat Ercan vd.) içinde *21. Uluslararası Kamu Yönetimi Formu Tam Metinler Kitabı*. İstanbul: Efe Akademi Yayınları,
- Erdem F. H. (2023). *Nasıl Bir Parlamenter Sistem?* Ankara Enstitüsü Cats Network
- Erdoğan, M. (2021). Türkiye’de Hükümet Sistemi ve Siyasi Rejim İçin Yeni Bir Perspektif, *Özgürlük Araştırmaları, Liberal Perspektif Rapor*, 20, Ankara
- Erdoğan, S. (2022). Türkiye’de Hükümet Sistemi Tartışmaları ve Rasyoneleştirilmiş Parlamenter Sistem. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 241-365.
- Esen, S. (2022). *Parliamentary System and The Re-Case of Turkey*. Centre for Applied Turkey Studies Network
- Fendoğlu, T. (2010). *Başkanlık Sistemi Tartışmaları*. Ankara: SDE Analiz.
- Gözler, K. (2017). *Anayasa Hukuku’na Giriş*, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Gözübüyük, Ş. (1999). *Anayasa Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi
- Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem (GPS) (2022). <https://im.haberturk.com/images/others/2022/03/02/A4.pdf> Erişim Tarihi: 24.11.2022
- Güner, E. (2022). *Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem: Demokrasi Fırsatı*. Doğan Yayınları, İstanbul.
- Hakyemez, Y. Ş. (2011).Yeni Anayasada Türkiye’nin Hükümet Sistemi. *Stratejik Düşünce Enstitüsü*. Ankara
- Hürriyet Gazetesi (2022). <https://www.gazeteoku.com/gazeteler/2022-03-01/hurriyet-gazetesi-manseti> Erişim Tarihi: 24.11.2022
- Kahraman, M. (2012). Hükümet Sistemi Tartışmaları Bağlamında Başkanlık ya da Yarı-Başkanlık Sistemlerinin Türkiye’de Uygulanabilirliği. *Mustafa Kemal Üniversitesi SBE Dergisi*, 5(3), 431-457
- Karar Gazetesi (2022). <https://www.gazeteoku.com/gazeteler/2022-03-01/karar-gazetesi-manseti> Erişim Tarihi: 24.11.2022
- Kuzu, B. (2011). *Her Yönü ile Başkanlık Sistemi*. İstanbul: BKY Yayınları
- Laleoğlu, B. (2022). *Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem: Nedir Ne Değildir?*, SETA Analiz, İstanbul
- Lijphart, A. (1984). *Democracies: Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries*, New Haven, Yale University Press, p.68.
- Milli Gazete (2022). <https://www.gazeteoku.com/gazeteler/2022-03-01/milli-gazete-gazetesi-manseti> Erişim Tarihi: 24.11.2022
- Milliyet Gazetesi (2022). <https://www.gazeteoku.com/gazeteler/2022-03-01/milliyet-gazetesi-manseti> Erişim Tarihi: 24.11.2022

- Sabah Gazetesi (2022). <https://www.gazeteoku.com/gazeteler/2022-03-01/sabah-gazetesi-manseti> Erişim Tarihi: 24.11.2022 Sözcü Gazetesi <https://www.gazeteoku.com/gazeteler/2022-03-01/sozcu-gazetesi-manseti> Erişim Tarihi: 24.11.2022
- Sartori, G. (1994). Neither Presidentialism nor Parliamentarism. (Ed. Linz Juan & Valenzuela Arturo) in *The Failure of Presidential Democracy*. JHU Press
- Teziç, E. (2004). *Anayasa Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınevi
- Tosun, G. E., Tosun, T. (1999). *Türkiye'nin Siyasal İstikrar Arayışı Başkanlık ve Yarı Başkanlık Sistemleri*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Tunçkaşık, H. (2017). Parlamenter Sistem: Teori, Pratik ve Tartışmalar, (Ed. S. Gökçimen) içinde Karşılaştırmalı Hükümet Sistemleri Parlamenter Sistem: Almanya, Güney Afrika, Hindistan, İngiltere, İtalya ve Japonya Örnekleri. Ankara: TBMM Basımevi
- Yaman, A. (2014). Başkanlık Sistemi, Uygulamaları ve Türkiye'de Uygulanabilirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 24(1), 83-98.
- Yazıcı, S. (2002). *Başkanlık ve Yarı-Başkanlık Sistemleri: Türkiye İçin Bir Değerlendirme*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Yeniçağ Gazetesi (2022). <https://www.gazeteoku.com/gazeteler/2022-03-01/yenicag-gazetesi-manseti> Erişim Tarihi: 24.11.2022
- Yeni Şafak Gazetesi (2022). <https://www.gazeteoku.com/gazeteler/2022-03-01/yeni-safak-gazetesi-manseti> Erişim Tarihi: 24.11.2022

Extended Abstract

After Türkiye switched to the presidential government system, discussions on the government system continued. The opposition bloc, defined as the Table of Six, has entered into the struggle for transition to the parliamentary system. In this context, he shared his strengthened parliamentary system proposal with the public. Important issues were included in the proposal prepared with the signatures of the Republican People's Party, the Good Party, the Felicity Party, the Democratic Party, the Future Party and the Democracy and Progress Party. In the strengthened parliamentary system proposal, the conditions under which the new government system was adopted were first mentioned. The mistakes of the Presidential Government System are listed. It was emphasized that the strengthened parliamentary system is new. The features and advantages of this system are mentioned. Reforms to be made in the legislative, executive and judicial departments have been stated. It has been promised to strengthen the democratic legal system, increase fundamental rights and freedoms, improve public administration, and implement political ethical rules.

It has been stated that the new government system leads to personalism and authoritarianism. It has been claimed that the President has lost his impartiality. It has been explained that merit has disappeared, and bureaucracy has been neutralized. It has been stated that the legislature has lost power. It has been stated that the effectiveness of the legislature will be increased with a strengthened parliamentary system. It was announced that the President would be elected once for seven years. It has been explained that the executive power will be exercised by the prime minister and the council of ministers. It was stated that the old government would continue its duty until the new government was established. It was stated that political stability would be ensured in this way. It was promised that the election threshold would be reduced to 3% and that parties with 1% of the votes would benefit from Treasury aid. It has been said that the independence of the judiciary will be ensured. It was announced that the Council of Judges and Prosecutors would be separated, and the minister of justice and the undersecretary

would be removed from the Council of Judges. It has been stated that the YSK and the Court of Accounts will be defined as high courts. It was stated that the selection of members of the Constitutional Court would be determined again.

The media ensures that many political, social and economic developments at local, national and international levels are conveyed to the public. In addition to reflecting public opinion, media organizations also have functions such as creating public opinion and directing public opinion. Media has a close relationship with politics due to this power it has. Along with all these, the media provides messages from the political sphere to the citizens. This study is about how the GPS proposal announced by Six Tables found coverage in national newspapers. A total of ten newspapers, including Hürriyet, Milliyet, Sabah, Akşam, Sözcü, Cumhuriyet, Milli Gazete, Yeniçağ, Karar and Yeni Şafak, were examined in the study. The aim of the study is to determine how the media reflects the GPS recommendation to the public in the light of the newspapers examined. The study aims to evaluate the relationship between politics and media on the relevant subject.

It analyzed how the newspapers presented the strengthened parliamentary system proposal to the public in study. Hürriyet Newspaper used the headline “They announced the “Strong” Parliamentary System”. The news said, “Six opposition party leaders came together yesterday and signed the 48-page “Strengthened Parliamentary System” text. Here are some headlines. The President will be elected for 7 years. It will be a transparent and accountable system. The Political Ethics Law will be enacted. The election threshold will be reduced to 3 percent. The neutral president will be elected once for 7 years and will not engage in politics when his term ends. The government will be responsible to the Parliament. Some institutions such as HSK and YÖK will be abolished.” statements were included. Milliyet Newspaper used the headline “6 leaders signed the memorandum of understanding”. In the news, CHP leader Kılıçdaroğlu, the Good Party leader Akşener, the Felicity Party leader Karamollağlu, the Democrat Party leader Uysal, the Future Party leader Davutoğlu, Democracy and Progress Party leader Babacan signed the “Strengthened Parliamentary System” memorandum of understanding. In the 48-page text, it is envisaged that the election threshold will be reduced to 3 percent. Sabah Newspaper used the headline “Signature of political chaos”. In the news, six dissimilar parties signed a 48-page memorandum of understanding yesterday. These summaries amount to political chaos. “It is very clear that it is a strengthened uncertainty” or “strengthened bargaining” model.” It is noteworthy that Akşam Newspaper did not include news about the strengthened parliamentary system. Sözcü Newspaper used the title “Turkey's and the world's eyes were on these three summits yesterday...The Tables of Destiny”. In the news, six opposition parties announced the Strengthened Parliamentary System “For the Turkey of Tomorrow”. Yesterday, six opposition parties led by CHP and İYİ Party put an end to the work they have been doing for months to return to the Parliamentary System from the Presidential Government System introduced by the AKP. Leaders of 6 parties signed a 48-page joint text in Ankara. The memorandum explained what would be done in the legislature, executive and judiciary. “As we end the Presidential System of Government, we are not returning to the past, we are moving to a new libertarian and pluralistic system.” Cumhuriyet Newspaper used the title “For Tomorrow's Turkey”. In the news, the Republican People's Party, the Good Party, the Felicity Party, the Democrat Party, the Future Party and the Democracy and Progress Party, which came together to work on a strengthened parliamentary system, announced the Bilkent declaration they prepared. “Turkey of Tomorrow” was emphasized at the meeting in Ankara Bilkent Hotel. Non-governmental organizations, disabled associations, academics, opinion leaders, bar associations and party members attended the meeting. “Party logos were not included in the hall; leaders were

placed at the table according to the alphabetical order of party names." Milli Gazete used the title "Strong Parliament, Strong Türkiye". In the news, "The "Strengthened Parliamentary System" manifesto, prepared by six political parties, was shared with the public at the historical summit held in Ankara Bilkent Hotel. The "Strengthened Parliamentary System" memorandum, which six parties have been working on for months, was shared with the public in a magnificent program held in Ankara with the participation of the chairmen. In the program organized with the theme "For Tomorrow's Turkey", the "Strengthened Parliamentary System" memorandum of understanding was announced in six parts by the deputy chairmen of the parties. "After the announcement of the text, six chairmen came on stage, signed the memorandum of understanding and gave a historical photo that Turkey missed." expressions were used. Yeniçağ Newspaper used the title "six historical signatures for Türkiye". In the news, 6 opposition parties signed the road map that will pave the way for the transition from the Presidential Government System, which has turned into a 'one-man regime', to the Strengthened Parliamentary System." Karar Newspaper used the title "Signature of Democracy". The news said, "The cooperation talks of the six parties turned into a common road map with the leaders signing the text that outlines the transition to the Strengthened Parliamentary System. In the memorandum that also projects the post-election period, "more freedom, stronger law and democracy" was emphasized. "The leaders' messages of 'alliance based on principles' were met with agreement on basic topics." expressions were used. Yeni Şafak Newspaper used the title "Return to pre-2007". In the news, it was understood that the Strengthened Parliamentary System model, which was discussed at the six-party round table on February 12, promised nothing other than a "return to pre-2007". In the text announced yesterday, it is unclear how the president, who will serve for a term of 7 years, will be elected. "The partners could not agree on the method of electing the president."

The GPS proposal, which was shared with the public by Six Desk on February 28, 2022, was reported in national newspapers. The value attributed to news by newspapers with the mission of reflecting public opinion and the language of reporting were examined in this study. In the study where ten newspapers were examined, it was concluded that the newspapers, which are supposed to be independent, carry the relevant news on their pages according to the degree of closeness to the government or the opposition. It is seen that Cumhuriyet, Sözcü, Yeniçağ, Karar and Milli Gazete shared the GPS suggestion with their readers in the headlines and provided detailed information in their news. It was stated that Hürriyet, Milliyet, Sabah and Yeni Şafak newspapers saw the GPS news after the Ukraine-Russia war, the good news announced by the President after the cabinet and the President's evaluation of Montreux. It was concluded that they reported the proposal text in a small section and with a few sentences in the lower right corner or lower left corner of the first page of the newspapers. The fact that Akşam Newspaper ignored an important development affecting domestic politics in Turkey has been discussed in terms of media independence. As a result, it has been revealed that the GPS proposal was reported in different newspapers in different ways and at different levels.